

VÄLIKYSYMYS 3/2009 vp

Vanhusten hoidon ja oikeuksien turvaaminen

Eduskunnalle

Hyvinvointiyhteiskuntamme suurimpiin saavutuksiin lukeutuva kansalaisten aiempaa pidempi elinikä tuo mukanaan hoivan ja hoidon tarpeen kasvun. Kasvaneeseen hoidon tarpeeseen on osattu useassa kunnassa vastata erinomaisesti. Monissa laitoksissa asiat ovat hyvin: vanhusten hoitoon erikoistunut, ammattitaitoinen henkilökunta tarjoaa ikäihmisille heidän tarvitsemansa hoivan ja avun sekä virkistystoimintaa ja jokaisella on viihtyisä oma huone tai asunto kodikkaine yhteistiloineen.

Äskettäin julkaistut lääninhallitusten raportit vanhusten laitoshoidon tilasta osoittavat kuitenkin paikoin vakavia puutteita vanhustenhoivassa. Vanhusten liikkumista on rajoitettu tarpeettomasti, heitä yllääkitään esimerkiksi mielilääkkeillä tai yhteensopimattomalla monilääkityksellä ja heidän toimintakykyään ylläpitävä viriketoiminta kärsii. Vanhusten ruokailussa on puutteita — esimerkiksi yöpaasto saattaa venyä yli 12-tuntiseksi. Hygienia on puutteellista. Eräällä vuodeosastolla vanhusta ei omaisen mukaan käytetty 1,5 viikkoon suihkussa eikä häntä ehditty avustaa ruokailussa. Vanhusten saamia murtumia on hoidettu ruhjeina, ja oikean diagnoosin tekeminen on pahimmassa tapauksessa kestänyt päiväkausia. Terveyskeskusten lääkäripulan vuoksi lääkärit eivät ehdi vierailta hoivayksiköissä tai heillä ei ole aikaa vastata vanhuksen saamasta hoidosta.

Joissain terveyskeskuksissa on pitkäaikaishoidossa olevia vanhuksia sijoitettu jopa 4—5 samaan huoneeseen. Laitosten käyttämät vanhat

kiinteistöt ovat epäkäytännöllisiä ja aiheuttavat ongelmia potilas- ja paloturvallisuuden suhteen.

Valitettavan usein kunnan tai hoitopiirin kaikissa hoitopaikoissa henkilöstö on mitoitettu vanhustenhuollon laatusuosituksissa määritellyn alarajan mukaan, joka ympärivuorokautisen hoidon henkilöstön osalta on 0,5—0,6 hoitotyöntekijää asiakasta kohden vuorokaudessa, tai tuon alarajan alle. Sijaisia ei säästövaatimusten takia palkata lainkaan tai sijaisina saatetaan käyttää epäpäteviä henkilöitä — räikeimmissä tapauksissa jopa alaikäinen työntekijä tekee itsenäisesti yövuoroja. Hoitajien kuormitus työssä kasvaa, kun he saattavat joutua tekemään ylipitkiä työvuoroja ja vastaamaan perushoivatyön lisäksi esimerkiksi siivouksesta tai ruokahuollosta. Ylikuormitus taas johtaa uupumiseen ja lisääntyviin sairauspoissaoloihin.

Henkilöstövajeen ja kuntien talousvaikeuksien ohella ongelmat johtuvat siis myös esimerkiksi työn organisoinnin puutteista, alalle koulutamattomien käyttämisestä, palvelurakenteen hajanaisuudesta ja valvonnan resurssien vähäisyydestä. Henkilöstön jaksamisen osalta ongelmallista on myös, että hoitajat oman työnsä lisäksi joutuvat usein tekemään työnjohdolle kuuluvat priorisointipäätökset ja samalla käymään päivittäin eettistä painiskelua käytännön tasoa korkeammalla olevan työmoraalinsa kanssa.

Myös kotona asuvat heikkokuntoiset vanhukset joutuvat sinnittelemään kotona ilman riittäviä palveluja. Kotipalveluissa ongelmana on henkilökunnan niukkuus, ja omaishoidon tuessa on useassa kunnassa merkittäviä puutteita.

Vanhustenhuollon ongelmallinen tilanne on ollut tiedossa jo pitkään. Jo viime eduskuntavaaleissa ikäihmisten palvelujen parantaminen oli keskeisimpiä teemoja ja kaikki puolueet halusivat saattaa vanhustenpalvelut kuntoon. Myös hallitusohjelmassa luvataan turvata vanhusväestön oikeus hyvään hoitoon. Tästä huolimatta ongelmiin ei ole edelleenkään riittävässä määrin puututtu.

Tulevaisuuteen varauduttaessa on tärkeää pitää huolta hoito- ja hoivatyön houkuttelevuudesta ja hoitohenkilökunnan pätevyydestä alalle. Vanhustenpalveluiden järjestämisiongelmat eivät tulevaisuudessa ainakaan helpotu: yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa noin 600 000:lla vuoteen 2020 mennessä samaan aikaan, kun työikäisten määrä vähenee 200 000:lla.

Vain vanhustenpalvelulaki ja sen noudattaminen sekä lain toimeenpanoa varten kunnille tur-

vatut riittävät lisävaltionosuudet takaavat tasarvoiset kunnalliset palvelut. Hallitus ei ole riva- kasti ryhtynyt korjaamaan vanhuspalveluiden puutteita. Kasvavat palvelupaineet hallitus jättää kuntien huoleksi. Vanhusten palveluita koskevan lain valmistelua ei ole edes aloitettu.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Mihin kiireellisiin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä vanhusten laadukkaat palvelut ja heidän perusoikeutensa turvaavan lain säätämiseksi ja lain toteutumisen takaavien riittävien resurssien turvaamiseksi?

Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 2009

Tarja Filatov /sd
Jukka Gustafsson /sd
Heli Paasio /sd
Jutta Urpilainen /sd
Antti Vuolanne /sd
Valto Koski /sd
Merja Kuusisto /sd
Krista Kiuru /sd
Raimo Piirainen /sd
Sirpa Paatero /sd
Tuula Väättäin /sd
Eero Heinäluoma /sd
Erkki Tuomioja /sd
Rakel Hiltunen /sd
Lauri Kähkönen /sd
Jacob Söderman /sd
Jouko Skinnari /sd
Pia Viitanen /sd
Matti Ahde /sd
Antti Kalliomäki /sd
Ilkka Kantola /sd
Kari Rajamäki /sd
Matti Saarinen /sd
Tero Rönni /sd

Pauliina Viitamies /sd
Katja Taimela /sd
Tuula Peltonen /sd
Johannes Koskinen /sd
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Esa Lahtela /sd
Merja Kuusisto /sd
Anneli Kiljunen /sd
Saara Karhu /sd
Susanna Huovinen /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Sinikka Hurskainen /sd
Päivi Lipponen /sd
Satu Taiveaho /sd
Annika Lapintie /vas
Martti Korhonen /vas
Unto Valpas /vas
Jyrki Yrttiaho /vas
Markus Mustajärvi /vas
Matti Kangas /vas
Matti Kauppila /vas
Esko-Juhani Tennilä /vas
Mikko Kuoppa /vas
Erkki Virtanen /vas

VK 3/2009 vp — Tarja Filatov /sd ym.

Merja Kyllönen /vas
Jaakko Laakso /vas
Pentti Tiusanen /vas
Kari Uotila /vas
Veijo Puhjo /vas
Minna Sirnö /vas
Paavo Arhinmäki /vas
Päivi Räsänen /kd
Sari Palm /kd
Tarja Tallqvist /kd

Toimi Kankaanniemi /kd
Bjarne Kallis /kd
Leena Rauhala /kd
Kari Kärkkäinen /kd
Raimo Vistbacka /ps
Pentti Oinonen /ps
Pietari Jääskeläinen /ps
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Pertti Virtanen /ps